

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm IV. Dilecti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

nomine clerici, ad quem ius radicale pertinet. At verò maritus fructus dotis percipit & administrat nomine, ac loco vxoris suæ: quare inconueniens videtur, vt decimæ clericales marito in dotem dentur, sicuti Ioan. Andr. hic notat n. 6.

3 NOTANDVM II. Ecclesiæ succurrendum est non tantùm si timeatur graua men de præsentè, sed etiam, si in futurum. Exemplum affert Abb. hic num. 4. Ecclesia fundum pro iusta pensione locauit alicui potenti, à quo probabiliter timeatur; futuro tempore pensionis solutionem difficilè impetrari posse; videtur illi concedenda restitutio in integrum, propter dictum periculum.

CAPITVLVM IV.

Dilecti.

PARAPHRASIS.

Inter Abbatem & Conuentum Ordinis Cisterciensis, atque Hospitalarios controuersia erat de vsu cuiusdam nemoris: Compromissum fuit à partibus in Regnam Galliarum. Ea intellectis causæ meritis, arbitrium seu laudum, adhibito Episcoporum quorundam consilio, pronuntiauit. Sed Hospitalarij putarunt sibi obseruandum non esse; eò quòd fœmina arbitrium dicere non possit. Ad hoc respondit Innoc. III. Licet fœminæ secundùm iura à publicis muneribus remotæ sint; & in l. vlt. C. de arbitris specialiter caueatur, vt mulieres, quantumcunque præcellentes aut sapientes sint, arbitrium dicere nõ possint; & ad eò quidem, vt neque liberti, si in patronam sub pœnæ stipulatione promiserint, arbitrium seruare, aut pœnam soluere teneantur; Quia tamen iuxta approbatam consuetudinem, quæ in partibus Gallicanis pro lege obseruatur, fœminæ præcellentes in suos subditos iurisdictionem exercent; ideò Hospitalarios cogendos esse, vt dictum arbitrium, præsertim cum Episcoporum eòsilio, prouidè latum obseruent, sub pœ-

na in compromisso per mutuum consensum constituta.

SYMMARIVM.

1. Fœmina ab omnibus officiis ciuilibus ac publicis remota sunt, nisi ad eas iure proprio pertineat regnum, ducatus, aut comitatus; aut per consuetudinem regionis ob coniunctionem cum rege aut duce iurisdictionem aliquam ab ipso participant, vt iudicare possint.
2. De communi iure fœmina non potest dicere arbitrium; potest tamen in eam compromitti, vt arbitraria sit in aliquo v. g. contractu, vel controuersiam amicabiliter componat.
3. Pactum iuratum, quòd duo velint stare arbitrio fœminæ, ligat.
4. Clerici, & Ecclesiarum Rectores in causis temporalibus possunt validè compromittere in laicum, apposta etiam pœnâ.

NOTANDVM I. Fœminæ ab omnibus officiis ciuilibus ac publicis remotæ sunt: quare nec iudices esse possunt, nec magistratum gerere, nec pro alio in iudicio postulare, nec procuratores existere, vt habetur reg. 2. ff.

Excipitur primò: Si ad mulierem iure proprio, v. g. hæreditario, pertineat regnum, ducatus, aut comitatus; tum iurisdictionem ipsamet spectato communi iure, exercere potest, sicut hic docet Innoc. n. 1. & constat ex ijs, quæ dixi lib. 1. tr. 4. c. 8. n. 4. & 5.

Excipitur secundò: Nisi consuetudo regionis obtinerit, vt mulieres præcellentes, ob coniunctionem cum marito Rege, aut Duce, non tantùm dignitatem, sed etiam iurisdictionem aliquam ab ipso participant, ita vt inter suos iudicare possint.

NOTANDVM II. Cùm fœmina secundùm leges communes iudicij officio fungi non possit, sequitur quòd nec arbitrium dicere possit: quandoquidem arbitria ad iudiciorum similitudinem redacta sunt, l. 1. ff. de arbitris. Et vice versa, si fœminæ secundùm regionis consuetudinem, aut alio iure liceat

liceat iudicare, consequenter etiam arbitrari. Ex quo colligit Abb. hic n. 5. quod consuetudo præscripta extendi debeat de casu ad casum, omnimodè secundum iura æquiparatum, sicuti in simili dixi in c. bonæ, 4. de postul. Prælatorum.

2. Veruntamen licet mulier spectato communi iure, non possit dicere arbitrium, quippe quod veluti ius facit; & sententiæ iudicialis auctoritatem habet, potest tamen in mulierem compromitti, vt in aliquo contractu arbitratrici sit, vel in controuersia amicaliter componat: cum tale arbitramentum, vel compositio extrajudicialis censetur, neque secundum iuris terminos fieri debeat.

3. QUÆRITVR hic: Si partes cum iuramento confenserint in mulierem, quod eius arbitrio stare velint, vtrum ad hoc obligentur. Negat hic Abb. n. 2. Cum enim potestas, & officium arbitri inter ciuilia & publica numeretur, non potest à partibus conferri mulieri, quæ secundum iura incapax est: quandoquidem priuatorum pactis non potest iuri publico derogari, c. si diligenti, 12. de foro compet. Sed placet magis, quod tradit hic Beronius n. 6. Licet arbitrium obseruandum non sit ex vi sententiæ, tanquam habentis auctoritatè iuris, sicuti rectè ostensum fuit, & colligitur etiam ex l. 3. ff. de iurisdic. omnium Iudicum; nihilominus obseruandum esse ex vi pacti iurati: cum tale pactum, quod duo velint stare arbitrio fœminæ, non sit contra bonos mores naturales, siue non contineat peccatum, iuxta ea quæ dixi lib. 4. tr. 3. c. 6. assert. 6. Videri potest Gl. in l. 2. ver. non fuit, C. Communia vtriusque iudicij.

4. NOTANDVM III. Clerici, & Ecclesiarum Rectores in causis temporalibus compromittere possunt in laicum, apposita etiam pœna. Qua dere infra.

CAPITVLVM V.

Cum tempore.

PARAPHRASIS.

Ortis controuersis inter Abbatem de Pignora ex vna parte, & Episcopum Mer-

spergensem, & dicti Abbatis Monachos quosdam ex altera parte, super ijs, fide inuicem data, à partibus compromissum fuit in Archiepiscopum Magdeburgensem, tanquam arbitrum: Quare præcipit Innoc. III. vt arbitrium seu laudum Archiepiscopi obseruetur, ijs exceptis capitulis, quæ contra libertatem, & exemptionem Monasterij, ac capellarum eius in arbitrio expressa fuerunt. Nam tametsi Abbas vtrò vellet, tamen nequaquam posset absque Romani Pontificis licentia renūtiare priuilegijs ac indulgentijs, quibus indicatur Monasterium illud ad ius & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertinere.

S V M M A R I V M.

1. *Laudum irritum quoad aliqua capitula, potest quoad alia esse validum.*
2. *Ecclesia exempta, & Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, priuilegijs suis absque Pontificis auctoritate renūciare non potest.*
3. *Definiri potest per arbitros controuersia de capella seu parochia, vtrum pleno iure incorporata & subiecta sit Monasterio.*
4. *Qui rem alienare, aut iuri suo renūciare non possunt, nec compromittere possunt.*

NOTANDVM I. Si laudum, dictum super pluribus capitulis, quoad vnum capitulum rescindi, aut iure ipso irritum iudicari debeat, ratum tamen manere debet quoad alia capitula, si inter se connexa non sint, sed independentia, iuxta iuris reg. 37. in 6. *Vtile per inutile non vitiatur*; dummodò vtile ab inutili separari possit. Et idem est in sententiâ Iudicis super pluribus articulis, vt si contra vnum articulum Minor v. g. restituendus sit, rescissa sententiâ quoad eum articulum, firma tamen maneat quoad alia non coherentia, l. etiam, 22. §. ex causa, ff. de Minoribus.

NOTANDVM II. Ecclesia exempta, & Sedi Apostolicæ immediatè subiecta priuilegijs suis absque Romani Pontificis auctoritate

O O O O O

ritate